

JEFFRY KAPLOW (Ed): *New Perspectives on the French Revolution. Readings in Historical Sociology*. New York and London, John Wiley & Sons, 1965. x + 354 s. 30 sh.

»Anyone who has taught a course in the history of the French Revolution to undergraduates knows how difficult it is to surmount the language barrier« skriver udgiveren i sit forord som forklaring på udsendelsen af denne revolutionsantologi, der udelukkende omfatter oversættelser af en række fransksprogede artikler af bl. a. Georges Lefebvre, Albert Soboul, Jacques Egret og Georges Rudé – der ganske vist ikke er franskmand, men elev af Cobban og kendt som forfatter til »The Crowd in the French Revolution«. Udvalget forekommer rimeligt, men dets propædeutiske anvendelighed svækkes noget ved at der ikke er taget hensyn til den meget righoldige engelske revolutionsforskning. Det vil muligvis kunne dække samme behov hos danske studerende som hos amerikanske.

Det virker iøvrigt ret besynderligt at finde Delacroix' berømte billede fra juli-revolutionen 1830 anvendt som smudsomslag.

JOHNY LEISNER

ALBERT SOBOUL: *Le Directoire et le Consulat (1795-1804)*. »Que sais-je?« no. 1266. Paris, Presses Universitaires de France, 1967. 128 s. 3 F.

Soboul begrundet sin sammenkædning af direktoriet og konsulatet med at kuppet XVIII Brumaire »malgré l'éclat de la légende consulaire, toujours vivace dans notre historiographie, ne pouvait rompre la continuité«. Tværtimod voksede Bonapartes militærdiktatur logisk ud af »le régime des notables«. Grundstammen blandt thermidorianerne vurderes som den del af bourgeoisiet, der ved at erhverve jord havde høstet det materielle udbytte af revolutionen, og som derfor nu ønskede uroen bragt til ophør ud fra slagordet: »Un pays gouverné par les propriétaires est dans l'ordre social, celui où les non-propriétaires gouvernent est dans l'état de nature«. Dette betød imidlertid, at regimet fik et meget spinkelt grundlag. Masserne blev udelukket fra indflydelse gennem en valgretscensus, men også aristokratiet og den royalistisk sindede del af bourgeoisiet lukkedes ude fra indflydelse. Derfor blev direktorietiden en stadig mere usikker balanceakt mellem revolutionen og kontrarevolutionen, og derfor blev de politiske ledere i stigende grad henvist til at søge hjælp hos de politiserende generaler, som revolutionstiden selv havde fostret: Hoche, Bonaparte.

Den senere kejser begyndte således sin karriere som bourgeoisiets kreatur, og selv om han som andre militærdiktatorer før og siden politisk tog magten fra dem, der i ham kun havde set et redskab, vedblev han dog i dybere forstand at være fange af bourgeoisiet. Opretholdelsen af de borgerlige proprietærers materielle status var en betingelse for at Napoleon kunne bevare sin magt.

Derfor bliver ikke Napoleon, men dette af revolutionen skabte klassesamfund, der i sine virkninger kom til at dominere Frankrig hele det 19. århundrede igennem, centrum i Sobouls fremstilling. Hans gæld til Lefebvre og hans marxistiske inspiration er tydelig, men han er et fornemt eksempel på, at ideologisk